

L'ACTIVISME DELS JOVES CATÒLICS

Joan COSTA i RIERA: **Dels moviments d'Església a la militància política**, *Editorial Mediterrània, Barcelona 1997*; pròleg de Joan Batlles i Alerm, pp. I-XXXVIII.

Joan Costa, sacerdot fins a mitjans dels anys 70, estudia els moviments que va articular l'Acció Catòlica catalana a partir de 1953. Es tracta d'aquells «moviments especialitzats» que van proposar un determinat aprenentatge de la ciutadania a la joventut i la difusió d'uns valors cívics que l'Estat franquista perseguia quan no els ignorava. La tesi doctoral en sociologia que publica aquest llibre se centra, doncs, en l'activitat dels grups de joves que van articular la JAC (en el món rural), la JIC (en medis independents, sobretot a les ciutats), la JUMAC (a la universitat) i la JOC (en el moviment obrer). L'autor fa ús de l'entrevista amb els protagonistes a l'hora de reconstruir la seva dinàmica. Alguna l'hauria d'haver publicat *in extenso*, com la mantinguda amb Ferran Llopis, president de la JAC a la diòcesis de Barcelona fins a primers dels anys 60. Només quan incorpora en l'estudi el tema de l'escoltisme pot comptar amb el suport d'un treball acadèmic relativament recent, l'obra d'A. Balcells i G. Samper: *L'escoltisme català (1911-1978)*, (Barcanova, Barcelona 1993).

Costa defensa que un fet remarcable de la transició política a Catalunya va ser la forta presència de «persones provinents dels moviments cristians» en els diferents partits polítics que la van conduir. Per tal d'avaluar la transcendència d'aquest fenomen estructura el seu treball en quatre parts.

En la primera part situa els moviments impulsats per l'Acció Catòlica catalana en el context sociopolític del franquisme. Localitza els seus referents europeus, belgues i francesos sobretot, remarca la continuïtat que van mantenir amb el fejoisme d'abans de la Guerra Civil i explicita la distància que van saber establir envers determinades iniciatives proposades per la jerarquia en les diòcesis. Era una jerarquia que s'entestava, generalment, en difondre valors exclusivament «pietistes» a partir d'iniciatives com ara uns «cursillos de cristiandat» força tocatardans i sense cap transcendència temporal. L'única temporalitat impulsada per les jerarquies va ser l'acceptació de l'estat de coses que la

guerra havia imposat: «la llibertat de l'Església» estava essent «administrada per l'Estat».

La recerca remet a l'observació de 197 trajectòries individuals que des d'una etapa de formació en moviments cristians van desembocar en organitzacions i en partits a partir de finals dels anys 60 (les sintetitza en una relació annexa, pp. 253-268). Durant aquells anys, els moviments d'Església van viure una crisi decisiva. S'explica per la conjugació de tres factors. Costa en relativitza dos: les noves empreses d'oci juvenil que van aparèixer (les discoteques, per exemple) i l'activitat creixent d'organitzacions i de partits clandestins en les universitats. En canvi, manté una clara complicitat amb Batlles i Alerm, el prologuista del llibre i un dels promotors de l'Acció Catòlica a Catalunya des del seu començament, per privilegiar un tercer element explicatiu d'aquesta crisi. Es tracta de l'actitud negativa que les jerarquies de l'Església espanyola van tenir vers les temporalitats dels moviments de base després del concili Vaticà II. Tant Costa com Batlles insisteixen en «les pors i les inseguretats» que el concili va estendre entre determinats clergues. Quan s'esperava que les conclusions del Vaticà II potenciessin els moviments d'Església i els seus compromisos temporals, els militants cristians estaven adoptant actituds obertament contràries al règim franquista. Les jerarquies van reaccionar en contra dels moviments. Per tant la situació interna de l'Església va ser la primera causa de «la fugida» de militants cristians cap al «compromís concret» que es proposava des d'un ventall ampli d'organitzacions polítiques clandestines i el seu «allunyament» de la pròpia Església. També va ser la causa de la «deserció de capellans líders» que havien actuat com a consiliaris en els moviments.

En una altra aproximació quantativa a la mateixa qüestió, ja en la segona part del treball, Costa comptabilitza d'entre els 135 diputats del Parlament de Catalunya —en cadascuna de les quatre primeres legislatures— aquells que van viure una etapa formativa en algun dels moviments d'Església. El resultat és aquest: un 23% en la primera, un 39% en la segona, un 43% en la tercera i un 33% en la quarta (p.106). El fenomen queda, doncs, ben

ressaltat i la problemàtica que se'n despren definitivament acotada.

La tercera i la quarta parts del treball són interpretatives. Desengranen conceptualment el funcionament dels moviments tot insistent en la seva dinàmica formativa. Tots els moviments d'Església estaven connectats amb la realitat arran de la seva especialització i se'n reclamaven transformadors. Els militants practicaven un mètode propi d'anàlisi durant les seves reunions i trobades: «veure-jutjar-actuar». A partir d'aquí s'implicaven en «situacions» veïnals, sindicals, d'injustícia social o d'opressió nacional per humanitzar-les a través d'uns valors solidaris. «Humanitzar ja era cristianitzar». Malgrat les ambigüitats que els poguem retreure, tots aquells moviments van obrir una via evangèlica per a l'aprenentatge de la ciutadania. La fe en Jesucrist no ofería cap consigna ni cap projecte de futur massa concret, respectava la pluralitat política però exigia sempre, i en cada cas, una actitud de «compromís» vers els altres.

En definitiva, el que s'havien proposat els «líders» dels moviments d'Església era la promoció d'una determinada via per a la incursió del cristià en la societat. Entenien que Jesucrist i la seva doctrina «permetien configurar una dinàmica i una filosofia per al compromís». Va ser un projecte que va topar, massa aviat, amb els interessos d'unes jerarquies que es volien «protegides» per l'Estat franquista a l'hora que actuaven de «protectores» d'aquell mateix Estat. El fet va provocar una devallada en la militància cristiana i en el compromís pastoral que cap iniciativa nova no ha aturat encara. En tot cas, aquells moviments d'Església van cobrir un dèficit de formació cívica en un país on l'Estat negava als ciutadans la seva condició. El pas que van donar cap a la política alguns dels qui havien seguit una formació cívica d'arrel evangèlica no expressa altra cosa sinó la conveniència d'endegar processos i situacions útils per a l'aprenentatge crític de la ciutadania en totes les societats. Vinguin d'on vinguin, sigui on sigui, i a l'espera de resultats força més bons.

Jordi Llimargas